

Sahibkarlıq mühitinin inkişafına dair bəzi təkliflər

*Tədqiqatlarda olan əsas tapıntıların və irəli
sürülən təkliflərin qısa təqdimatı*

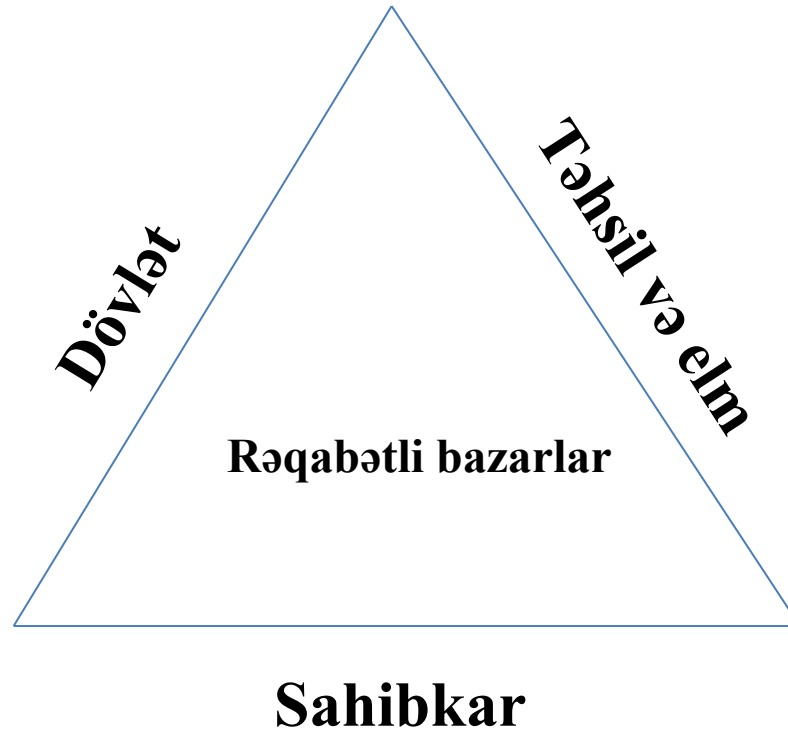
Dr. Azər Mehtiyev

26 Sentyabr, 2017

Təqdim edilən tədqiqatlar

- Sahibkarlıq subyektlərinin yoxlanılmasının məqsədəuyğunluq sərhədləri haradan keçir? – *müəllif* **Abil Bayramov**
- Lizinq fəaliyyətində dövlət siyasəti – *müəllif* **İlkin Qarayev**
- Aqrar sektorda subsidiyalar siyasəti effektivliyinin artırılması yolları – *müəllif* **Vahid Məhərrəmov**
- Regionlarda klasterlərin yaradılması və inkişafı yolları – müəllif **Rövşən Ağayev**
- Dövlət antiinhisar siyasətinin səmərəliliyinin artırılması yolları – *müəllif* **Qalib Toğrul**
- Azərbaycanda dövlətin innovasiya siyasətinin təkmilləşdirilməsi yolları – *müəllif* **Kənan Aslanlı**
- İnvestisiyaların stimullaşdırılması siyasəti: onu necə gücləndirmək olar? – *müəllif* **Azər Mehtiyev**

İqtisadi artımın 3 başlıca hərəkətverici qüvvəsi

Biznesə balama indeksi

	DB2017	DB2016
Ümumi reytingdə Azərbaycanın yeri	65	61
Müəssisənin yaradılması	5	5
Tikintiyə icazənin alınması	127	121
Elektrik təminatı sisteminə qoşulma	105	104
Mülkiyyətin qeydiyyatı	22	21
Kreditin götürülməsi	118	109
Minoritar İnvestorların qorunması	32	30
Vergiqoyma	40	41
Beynəlxalq ticarət	83	85

Tədqiqata cəlb edilən ölkələrin sayı

190

184

Hökumətin son addımları

- Sahibkarlıq fəaliyyətinin lisenziyalaşdırılması şərtlərinin asanlaşdırılması
- Sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılması (2 il müddətinə)
- Beynəlxalq reytinglərdə ölkənin mövqeyinin yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planı
- Daxili bazarın qorunması və yerli istehsalın stimullaşdırılması (subsidiyalaşdırma) tədbirləri
- İnvestisiya təşviqi sənədinin tətbiqi
- Qeyri-neft ixracının dəstəklənməsi (ixrac təşviqi, “made in Azerbaijan” brendinin xarici bazarlarda təşviqi və s.)
- Regionların investisiya reytinginin hazırlanması
- Sənaye və texnologiya parklarının, sənaye məhəllələrinin yaradılması və s.

Sahibkarlıq sahəsində mövcud yoxlama sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri

- Yoxlayıcı orqanların təşkilati strukturunun təkmilləşdirilməsi
- Yoxlayıcı orqanların idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi
- Risk qiymətləndirilməsi əsasında yoxlamaların aparılması dövriliyinin təkmilləşdirilməsi Yoxlayıcıların cavab verməli olduğu peşəkarlıq tələblərinin konkretləşdirilməsi
- Yoxlayıcı orqanların və onların nəzarət sahələrinin siyahısının hazırlanmasının sürətləndirilməsi
- Yoxlamaların səmərəliliyinin qiymətləndirilməsinin nəticələrinə əsasən yoxlayıcıları stimullaşdırma mexanizmlərinin hazırlanması
- Şikayət prosedurlarının çevikliyinin təmin edilməsi

Aqrar sektorda subsidiyalar siyasəti effektivliyinin artırılması üçün tövsiyələr

- Azərbaycan Respublikasına yapışqanlığı 23 faizdən aşağı olan yemlik, 4-cü və 5-ci sinif buğda idxalına birdəfəlik qadağa qoyulması;
- Dövlət taxıl fondunun formalaşmasının yalnız yerli istehsal hesabına həyata keçirilməsi;
- Taxıl məhsullarının və un məmulatlarının idxalına 3 il müddətinə əlavə dəyər vergisinin tətbiq edilməsi;
- Yerli taxıl məhsullarından unüyütmədə və qarışıq yem istehsalında istifadə hökumət tərəfindən təşviq edilməsi;
- Yerli taxıl emalı ilə məşğul olan müəsisələr üçün güzəştlərin tətbiqi;
- Unüyütmə ilə məşğul olan və bir müddət əvvəl fəaliyyətləri dayandırılan dəyirmanların, yem istehsal edən emal müəsisələrin bərpası və fəaliyyəti üçün imkanların yaradılması;
- Bərk buğda istehsalını stimullaşdırmaq məqsədilə ölkədə makaron, vermişel, spaqetti istehsal edən yeni müəsisələrin yaradılmasının təşviq edilməsi.

Azərbaycanda lizinqin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı əsas tövsiyələr

- Lizinq haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbul edilməsi
- Lizinq əməliyyatlarına təşviqedic mexanizmlər və güzəştlərin tətbiqi
- Azərbaycanın Beynəlxalq Maliyyə Lizinqi haqqında Ottava Konvensiyasına qoşulması
- Lizinq şirkətlərinin kapitallaşmasına dəstək
- Lizinq əməliyyatlarına sürətli amortizasiya üsullarının tətbiqi
- Lizinq əməliyyatlarının statistik uçot sisteminin yaradılması və inkişaf etdirilməsi
- Lizinq fəaliyyəti üzrə ixtisaslı kadrların yetişdirilməsi

Ərazi klasterlərinin inkişafı ilə bağlı əsas nəticələr

- KOS-un inkişafının zəif olduğu mühitdə klaster əsasında inkişaf imkanı çox məhduddur
- İnnovativ inkişafın dəstəklənmədiyi şəraitdə klasterlərin inkişaf potensialı zəif olur
- Universitet və araşdırma institutları ilə partnyorluq etmədən klasterlər formalaşdırıla bilməz
- İnsan kapitalının inkişaf etmədiyi şəraitdə ərazi klasterlərinin inkişafı imkansızdır
- Ərazi klasterlərinin inkişafı yalnız region daxilində yüksək ixtisaslaşma şəraitində mümkündür

Regionlarda klasterlərin yaradılması işinin gücləndirilməsi üçün təkliflər

- İqtisadiyyatın və o cümlədən regionların klasterlər əsasında inkişafı ilə bağlı strategiyanın hazırlanması
- Regionların klaster potensialının müəyyənləşdirilməsi metodologiyasının işlənilməsi
- KOS-ların, xüsusilə startapların həvəsləndirilməsi və dəstəklənməsi
- Universitetlərin elmi araşdırma potensialının gücləndirilməsi
- Universitet və akademiya tədqiqatlarının bazar dəyərinə əsaslanması
- Klasterlərin yaradılmasına qarşı xüsusi tələblərin müəyyən edilməsi

Antiinhisar siyasətinin səmərəliliyinin aşağı olmasını şərtləndirən amillər

- Antiinhisar və rəqabət qanunvericiliyinin təkmil olmaması;
- Antiinhisar siyasətini həyata keçirən dövlət qurumunun statusunun dəqiq müəyyən edilməməsi, qurumun müstəqil olmaması;
- Antiinhisar qanunvericiliyinin pozulması ilə bağlı işlərə baxan Komissiyanın daim əsaslarla fəaliyyət göstərməməsi, müstəqilliyinin təmin olunmaması;
- İnhisarçı şirkətlərin yüksək vəzifəli dövlət rəsmiləri tərəfindən himayə olunması;

Antiinhisar siyasətinin gücləndirilməsi üzrə təkliflər

- Rəqabət Məcəlləsinin qəbul olunması;
- Müstəqil Rəqabət Qurumunun yaradılması;
- Antiinhisar qanunvericiliyinin pozulması ilə bağlı konkret işlərə baxan Komissiyanın daimi əsaslarla fəaliyyət göstərməsinin təmin olunması, Rəqabət qurumu ilə Komissiyasının səlahiyyətlərinin bölgüsü;
- Rəqabət mühitinin tənzimlənməsi məqsədilə ikitərəfli dövlətlərarası müqavilələrin bağlanması və Beynəlxalq Rəqabət Şəbəkəsi (ICN) işçi qruplarında və müvafiq oxşar platformalarda fəal iştirakın təmin edilməsi, Qlobal Rəqabət İcmalı (GCR) reytingində iştirakla bağlı müvafiq hazırlıq işlərinin aparılması və s.

Effektiv innovasiya siyasətinin qurulması

- **innovasiya ekosistemi:** innovativ fərd - innovativ şirkət - innovativ dövlət
- Innovativ fərdin formalaşmasında təhsil sisteminin önəmi, innovativ şirkətin formalaşmasında rəqabət mühitinin önəmi, innovativ dövlətin formalaşmasında isə bürokratik aparatın islahatlarının önəmi ön plana çıxır.
- Effektiv innovasiya siyasəti keyfiyyətli dövlət idarəetmə aparatı (*maraq qruplarının təsirindən müstəqil*) və təkmil biznes mühit islahatları tələb edir

Effektiv dövlət innovasiya siyasətinin qurulması üzrə təkliflər

- “2018-2025-ci illər üzrə Dövlət İnnovasiya Strategiyası” və dövlət proqramlarının hazırlanması
- Doktorantura və magistratura pillələri üçün elmi tədqiqatlar təqaüd proqramları
- “Əksinə Beyin Axını” Dövlət Proqramının hazırlanması
- Texnoloji transfer məmulatlarının idxalına vergi güzəştləri
- Regionlarda Texnoloji Transfer Mərkəzlərinin yaradılması
- Elm, Sənaye və Texnologiya Nazirliyinin yaradılması və regional innovasiya - bilik mərkəzlərinin qurulması
- Milli innovasiya sisteminin “əsas performans indikator-ları”nın hazırlanması
- “İnnovasiya fəaliyyəti və dövlət innovasiya siyasəti haqqında” qanununun qəbulu

İnvestisiyaların stimullaşdırılması siyasətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində tövsiyələr

- vahid investisiya siyasəti işlənib hazırlanmalıdır
- mülkiyyət hüquqlarının formal yox, real olaraq qorunmasını təmin edən mexanizmlər işə salınmalıdır (məmur sahibkarlığının aradan qaldırılması, gəlir bəyənnamələri, qanunçuluq və s.)
- biznesin xərclərinə və gəlirlərinə təsir göstərən qərarların gizli qəbul edilməsi praktikasından imtina edilməlidir
- ölkədə fəaliyyət göstərən dövlət investisiya təşviqi təsisatlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və gücləndirilməsi istiqamətində işlər aparılmalıdır
- dövlətin yaxından iştirakı ilə ixtisaslaşdırılmış sahə banklarının yaradılması təmin edilməlidir;

İslahatlar siyasətinin çərçivələri

- siyasətin icrası üçün istifadə olunan *alət və tədbirləri institutlarla qarışıq salmaq olmaz*;
- islahatlarda önəmli olan kəmiyyət məhdudiyyətləri və tariflərin səviyyəsi yox, **bundan sonra qərarların necə qəbul edilməsi və necə icra edilməsinə** münasibətdə islahatların yaradacağı yeni qaydalar və gözləntilərdir;
- institutsioal islahatlar yalnız siyasətin parametrlərini yox, həm də **indiyəcən mövcud olmuş və inkişafa mane olan davranış stereotiplərini dəyişməlidir**
- həyata keçirilən siyasətlər və institutların təkmilləşdirilməsi prosesi **yanaşı baş verməli və bir-birini qarşılıqlı tamamlamalıdır**
- daha təsirli (yəni “əlaqələndirici”) problemin aradan qaldırılmasına və daha nəticəli hesab olunan bir və bir neçə islahata üstünlük verməlidir
- islahatlar yaxşı layihələndirilməli, ziddiyyətli olmamalı və ardıcılıq təmin edilməlidir.

TƏŞƏKKÜRLƏR